Helsinki, 20.9.2019

Tulevaisuusvaliokunnan lisäselvityspyyntö (asiantuntijakuuleminen 11.9.2019)

Kiitän mahdollisuudesta antaa lisäselvitystä valiokunnassa käytyyn keskusteluun.

Kysyitte: *Miksi LUKE:n resurssit ovat heikentyneet voimakkaasti, vaikka metsien kasvua pitäisi edistää ja biotalous on kaikkien puolueiden yhteisellä agendalla. Edustaja kysyi, onko tämä tietoinen valinta? Laajemmin tulkiten edustaja kysyi, miten tehtiin ne valinnat, mistä rahoja leikattiin tai siirrettiin STN ja TEAS työkaluihin ja vastaavasti, miten tehdään ne valinnat, joiden mukaan STN ja TEAS rahoitusta suunnataan? Konkreettisena esimerkkinä: onko esimerkiksi LUKE:n rahoituksen vähentäminen tietoinen valinta, vai mistä se johtuu?*

Vastaan esittämiinne kysymyksiin kunnioittaen seuraavaa.

Luonnonvarakeskus LUKE kuuluu maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalaan. Strategisen tutkimuksen neuvosto on Suomen Akatemian yhteydessä toimiva luottamuselin. Strategisen tutkimuksen neuvostolla ei ole mahdollisuutta ottaa kantaa valtion talousarvioon liittyviin eduskunnan ja valtioneuvoston ratkaisuihin.

Strategisen tutkimuksen neuvosto perustettiin vuonna 2014 osana Valtioneuvoston periaatepäätöksen valtion tutkimuslaitosten ja tutkimusrahoituksen kokonaisuudistuksesta (5.9.2013) toimeenpanoa. Tutkimuslaitosten ja -rahoituksen kokonaisuudistuksen osana tehtiin laajoja rakenteellisia muutoksia sekä perustettiin kaksi uutta rahoitusvälinettä, valtioneuvoston tutkimus-, ennakointi-, arviointi- ja selvitysrahoitus (VN TEAS) ja strategisen tutkimuksen rahoitus. Osana periaatepäätöksen toimeenpanoa eduskunta päätti kohdentaa vuosien 2015–2017 talousarvioissa Suomen Akatemian, silloisen Teknologian edistämiskeskus TEKESin sekä kaikkien valtion tutkimuslaitosten määrärahoja uudelleen niin, että strategisen tutkimuksen rahoituksen käytössä on vuositasolla 55 631 000 euroa. Menettely on kuvattu Hallituksen esityksessä eduskunnalle Suomen Akatemiaa koskevaksi laiksi (HE 25/2014).

Strategisen tutkimuksen rahoitus tukee laaja-alaisesti yhteiskunnallisten haasteiden ratkaisemiseen suuntautuvaa monitieteellistä tutkimusta. Strategisen tutkimuksen rahoitus on kaikkien tutkimusorganisaatioiden haettavissa avoimessa kilpailussa. Strategisen tutkimuksen neuvoston rahoituspäätökset perustuvat hakemuksiin, joissa esitetty tutkimus- ja vuorovaikutussuunnitelma arvioidaan kansainvälisessä vertaisarviointipaneelissa. Rahoitus suunnataan hankkeille, jotka ovat arvioinnissa osoittautuneet vahvimmiksi tieteellisen laadun, yhteiskunnallisen vaikuttavuuden ja relevanssin osalta. Rahoitettavat hankkeet ovat aina sekä monitieteellisiä että koottu vähintään kahdesta eri tutkimusorganisaatiosta.

Strategisen tutkimuksen teema-alueet päättää valtioneuvosto. Päätöksen valmistelun koordinoi valtioneuvoston kanslia yhteistoiminnassa eri ministeriöiden tutkimusasiantuntijoiden kanssa. Valtioneuvoston päätöksen pohjana on strategisen tutkimuksen neuvoston ehdotus teema-alueiksi. Ehdotusta valmistellaan laajasti osallistavassa vuorovaikutteisessa prosessissa, jossa muun muassa kuullaan eri ministeriöiden ja hallinnonalojen näkemyksiä. Strategisen tutkimuksen teemoissa pyritään siihen, että ne ovat luonteeltaan Suomen kannalta tärkeitä ja yhteiskunnallisen ongelmanratkaisun kannalta oleellisia.

Strategisen tutkimuksen neuvoston toimintaa on arvioitu valtiontalouden tarkastusviraston tekemässä selvityksessä (2018) ja valtioneuvoston tilaamassa ulkoisessa arviointihankkeessa (2018). Valtiontalouden tarkastusvirasto toteaa selvityksessään, että strategisen tutkimuksen neuvoston ”avoin ja osallistava teema- ja ohjelmasuunnittelu luovat edellytyksiä monitieteisen ja yhteiskunnan kannalta relevantin tutkimuksen hyödyntämiselle. STN-teemoista päätettäessä otetaan huomioon sekä ministeriöiden että valtioneuvoston näkemykset siitä, kuinka rahoitus olisi tarpeen suunnata.” (s. 18)

LUKE on menestynyt strategisen tutkimuksen rahoitushauissa erinomaisesti, ja se on tällä hetkellä kaikkein eniten rahoitusta saanut valtion tutkimuslaitos. LUKE on mukana kaikkiaan 11 strategisen tutkimuksen hankkeessa, ja sille myönnetty kaikkiaan 14 609 497 euroa strategisen tutkimuksen ohjelmarahoitusta. Lisäksi LUKE:lle on myönnetty ns. EU-vastinrahaa[1] 1 051 975 euroa. Yhteensä STN on siis myöntänyt LUKE:lle 15 661 472 euroa. Tämä vastaa lähes kuutta prosenttia kaikesta strategisen tutkimuksen rahoituksesta.

Kimmo Nuotio

professori, strategisen tutkimuksen neuvoston puheenjohtaja

[1] STN voi myöntää rahoitusta kansalliseksi vastinrahoitukseksi EU-hankkeisiin, jos hankkeet ovat valtioneuvoston päättämien teema-alueiden ja painopisteiden sekä neuvoston ohjelmarakenteen mukaisia. STN on päättänyt kohdistaa kansallisen vastinrahoituksen EU-hankkeisiin, jotka ovat saaneet rahoitusta Horisontti 2020 -ohjelman *Yhteiskunnalliset haasteet* -pilarista. Rahoitus myönnetään suorituspaikoille ja sen tavoitteena on vahvistaa tutkimusorganisaatioiden edellytyksiä hakea kansainvälistä tutkimusrahoitusta.